



Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 6ης Ιουλίου 2017*

«Αίτηση αναιρέσεως – Άρθρο 181 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου – Περιοριστικά μέτρα λόγω της καταστάσεως στην Ουκρανία – Κατάλογος των προσώπων, οντοτήτων και φορέων επί των οποίων εφαρμόζεται το μέτρο της δεσμεύσεως κεφαλαίων και οικονομικών πόρων – Καταχώριση του ονόματος του προσφεύγοντος στον κατάλογο – Προσαρμογή των αιτημάτων – Υπόμνημα το οποίο κατατέθηκε επ' ονόματι και για λογαριασμό του θανόντος προσφεύγοντος»

Στην υπόθεση C-505/16 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ασκηθείσα στις 23 Σεπτεμβρίου 2016,

Olga Stanislavivna Yanukovych, υπό την ιδιότητα της κληρονόμου του Viktor Viktorovych Yanukovych, κάτοικος Ντόνετσκ (Ουκρανία), εκπροσωπούμενη από τον T. Beazley, QC,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από την P. Mahnič Bruni και τον J.-P. Hix,

καθού πρωτοδίκως,

η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τις S. Bartelt και J. Norris-Usher και, εν συνεχεία, από τον E. Paasivirta και την J. Norris-Usher,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος (εισηγητή), J. Malenovský και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη, σύμφωνα με το άρθρο 181 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Διάταξη

- 1 Με το δικόγραφό της, η Olga Stanislavivna Yanukovych ζητεί την αναίρεση της διατάξεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 12ης Ιουλίου 2016, Yanukovych κατά Συμβουλίου (T-347/14, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη, EU:T:2016:433), στον βαθμό που το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το αίτημά της για ακύρωση της αποφάσεως (ΚΕΠΠΑ) 2015/143 του Συμβουλίου, της 29ης Ιανουαρίου 2015, περί τροποποίησης της αποφάσεως 2014/119/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και φορέων ενόψει της κατάστασης στην Ουκρανία (ΕΕ 2015, L 24, σ. 16), της αποφάσεως (ΚΕΠΠΑ) 2015/364 του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 2015, για την τροποποίηση της αποφάσεως 2014/119/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και φορέων ενόψει της κατάστασης στην Ουκρανία (ΕΕ 2015, L 62, σ. 25), του κανονισμού (ΕΕ) 2015/138 του Συμβουλίου, της 29ης Ιανουαρίου 2015, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 208/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και φορέων ενόψει της κατάστασης στην Ουκρανία (ΕΕ 2015, L 24, σ. 1), και του εκτελεστικού κανονισμού (UE) 2015/357 του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 2015, περί εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 208/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και φορέων ενόψει της κατάστασης στην Ουκρανία 208/2014 (ΕΕ 2015, L 62, σ. 1), καθόσον αφορούν τον Viktor Viktorovych Yanukovych (στο εξής: επίδικες πράξεις).

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της αποφάσεως 2014/119/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και φορέων εν όψει της κατάστασης στην Ουκρανία (ΕΕ 2014, L 66, σ. 26), ορίζει τα εξής:

«1. Δεσμεύονται όλα τα κεφάλαια και όλοι οι οικονομικοί πόροι που βρίσκονται στην [κυριότητα] ή κατοχή ή τελούν υπό τον έλεγχο προσώπων που έχουν αναγνωριστεί ως υπεύθυνα για την [υπεξαίρεση ουκρανικού δημοσίου χρήματος] και προσώπων υπεύθυνων για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων [στην Ουκρανία], καθώς και φυσικών ή νομικών προσώπων, οντοτήτων ή φορέων που συνδέονται με αυτά, όπως απαριθμούνται στο παράρτημα.

2. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάθεση κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή φορείς που απαριθμούνται στο παράρτημα, ή προς όφελος αυτών.»

- 3 Στο σημείο 10 του παραρτήματος της αποφάσεως 2014/119, υπό τον τίτλο «Κατάλογος προσώπων, οντοτήτων και φορέων τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 1», αναγράφεται το όνομα του V. V. Yanukovych, με τα αναγνωριστικά στοιχεία «γιος του πρώην Προέδρου [Yanukovych], μέλος του Ανωτάτου Συμβουλίου (Verkhovna Rada) της Ουκρανίας» και με την αιτιολογία ότι πρόκειται για πρόσωπο για το οποίο έχει κινηθεί ποινική διαδικασία σχετικά με τη διερεύνηση εγκλημάτων, σε σχέση με την υπεξαίρεση ουκρανικών κρατικών κεφαλαίων και την παράνομη μεταφορά τους εκτός Ουκρανίας.
- 4 Ο κανονισμός (ΕΕ) 208/2014 του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και φορέων ενόψει της κατάστασης στην Ουκρανία (ΕΕ 2014, L 66, σ. 1), επιβάλλει τη λήψη των επίμαχων περιοριστικών μέτρων και θέτει τους όρους εφαρμογής τους, χρησιμοποιώντας πανομοιότυπη, κατ' ουσίαν, διατύπωση με εκείνη της ως άνω αποφάσεως.
- 5 Στο σημείο 10 του παραρτήματος I του κανονισμού αυτού, υπό τον τίτλο «Κατάλογος των φυσικών και νομικών προσώπων, οντοτήτων και φορέων που αναφέρονται στο άρθρο 2», αναγράφεται το όνομα του V. V. Yanukovych, συνοδευόμενο από τα ίδια στοιχεία όπως στο σημείο 10 του παραρτήματος της αποφάσεως 2014/119.

- 6 Η απόφαση 2014/119 τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με την απόφαση 2015/143 και με την απόφαση 2015/364, ενώ ο κανονισμός 208/2014 τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με τον κανονισμό 2015/138 και με τον εκτελεστικό κανονισμό 2015/357.
- 7 Με τις πράξεις αυτές, η ισχύς των περιοριστικών μέτρων που ελήφθησαν εις βάρος του V. V. Yanukovych παρατάθηκε έως τις 6 Ιουνίου 2015, με την εξής πλέον αιτιολογία:
- «Πρόσωπο για το οποίο έχει κινηθεί ποινική διαδικασία από τις αρχές της Ουκρανίας για [υπεξαίρεση] δημόσιων κονδυλίων ή περιουσιακών στοιχείων. Πρόσωπο που συνδέεται με καταχωρισμένο πρόσωπο (πρώην πρόεδρος της Ουκρανίας, Viktor Fedorovych Yanukovych) που υπόκειται σε ποινικές διαδικασίες από τις αρχές της Ουκρανίας για την [υπεξαίρεση] δημόσιων κονδυλίων ή περιουσιακών στοιχείων.»
- 8 Με την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/876 του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2015, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/119 (ΕΕ 2015, L 142, σ. 30), και με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2015/869 του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2015, για την εφαρμογή του κανονισμού 208/2014 (ΕΕ 2015, L 142, σ. 1), το όνομα του V. V. Yanukovych διαγράφηκε από τον κατάλογο των προσώπων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 2014/119 και του κανονισμού 208/2014.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη

- 9 Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και το σκεπτικό της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως εκτίθενται, αντιστοίχως, στις σκέψεις 17 έως 34 και 38 έως 95 της διατάξεως εκείνης. Για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας μπορούν να συνοψισθούν ως εξής.
- 10 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 14 Μαΐου 2014, ο V. V. Yanukovych άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως 2014/119 και του κανονισμού 208/2014, καθόσον τον αφορούσαν.
- 11 Στις 20 Μαρτίου 2015 ο V. V. Yanukovych απεβίωσε.
- 12 Στις 8 Απριλίου 2015 ο πληρεξούσιος του V. V. Yanukovych κατέθεσε επ' ονόματι του εντολέα του, με χωριστό δικόγραφο στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου, υπόμνημα προσαρμογής προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι επίδικες πράξεις.
- 13 Παράλληλα, ο πληρεξούσιος του V. V. Yanukovych κατέθεσε, επ' ονόματι του εντολέα του, προσφυγή ακυρώσεως κατά των ίδιων αυτών πράξεων (στο εξής: δεύτερη προσφυγή ακυρώσεως), η οποία πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου με αριθμό υποθέσεως T-172/15.
- 14 Τόσο στο υπόμνημα προσαρμογής όσο και στο δικόγραφο της δεύτερης προσφυγής ακυρώσεως, ο πληρεξούσιος του V. V. Yanukovych διευκρίνιζε ότι ο εντολέας του είχε αποβιώσει λίγο πριν από την κατάθεσή τους. Επισημαινε ακόμη ότι εκκρεμούσε στην Ουκρανία η διαδικασία για την αναγνώριση του νόμιμου διαδόχου του εντολέα και ότι κατά πάσα πιθανότητα η χήρα του V. V. Yanukovych θα τον διαδεχόταν στα δικαιώματά του. Ως εκ τούτου, ο πληρεξούσιος του V. V. Yanukovych ζητούσε να ανασταλεί η εκδίκαση της υποθέσεως μέχρις ότου αναγνωρισθεί ο νόμιμος διάδοχος και ληφθεί απόφαση σχετικά με τη συνέχιση της δίκης.
- 15 Με την από 13 Ιουλίου 2015 απόφαση του προέδρου του ενάτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 69, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, η διαδικασία ανεστάλη έως τις 31 Οκτωβρίου 2015.

- 16 Με διάταξη της 16ης Ιουλίου 2015, Yanukovych κατά Συμβουλίου (T-172/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:569), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τη δεύτερη προσφυγή ακυρώσεως ως προδήλως απαράδεκτη, επειδή είχε ασκηθεί από τον πληρεξούσιο του V. V. Yanukovych κατόπιν του θανάτου του τελευταίου.
- 17 Με έγγραφο της 30ής Οκτωβρίου 2015, ο πληρεξούσιος του V. V. Yanukovych κοινοποίησε, προς συμπλήρωση της δικογραφίας, πιστοποιητικό θανάτου του εντολέα του και δήλωσε ότι η χήρα και μοναδική κληρονόμος του, O. S. Yanukovych, είχε την πρόθεση να συνεχίσει τη δίκη, εξηγώντας επίσης για ποιους λόγους εξακολουθούσε να υφίσταται έννομο συμφέρον της παρά τη διαγραφή του ονόματος του V. V. Yanukovych από τον κατάλογο των προσώπων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 2014/119 και του κανονισμού 208/2014.
- 18 Με έγγραφο της 17ης Μαρτίου 2016, η Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου ζήτησε από τους διαδίκους, μεταξύ άλλων, να λάβουν θέση επί των συνεπειών που θα έπρεπε ενδεχομένως να έχουν για την προσφυγή ακυρώσεως, αφενός, η προσαρμογή των αιτημάτων και, αφετέρου, η διάταξη της 16ης Ιουλίου 2015, Yanukovych κατά Συμβουλίου (T-172/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:569). Οι διάδικοι απάντησαν εμπροθέσμως.
- 19 Με τις σκέψεις 38 έως 75 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στηριζόμενο σε πλείονες δικές του αποφάσεις επί υποθέσεων όπου είχαν ανακύψει τα ίδια ζητήματα με εκείνα τα οποία έθετε η προσφυγή ακυρώσεως, ότι η καταχώριση του ονόματος του V. V. Yanukovych στον κατάλογο των προσώπων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 2014/119 και του κανονισμού 208/2014 δεν πληρούσε τα κριτήρια της αποφάσεως αυτής σχετικά με τον προσδιορισμό των θιγόμενων από τα μέτρα προσώπων. Το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε εκ των ανωτέρω ότι η προσφυγή ήταν βάσιμη και ακύρωσε, στο μέτρο αυτό, τόσο την απόφαση 2014/119 όσο και τον κανονισμό 208/2014.
- 20 Η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως δεν αφορά τις προαναφερθείσες σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως.
- 21 Στις σκέψεις 76 έως 95 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το παραδεκτό του αιτήματος ακυρώσεως των επίδικων πράξεων, όπως είχε διατυπωθεί με το υπόμνημα προσαρμογής το οποίο κατατέθηκε στις 8 Απριλίου 2015.
- 22 Με τη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, για να κρίνει το παραδεκτό του σχετικού υπομνήματος, έπρεπε να ανατρέξει στην κατάσταση κατά τον χρόνο της καταθέσεώς του.
- 23 Με τη σκέψη 83 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο πληρεξούσιος του V. V. Yanukovych είχε καταθέσει, επ' ονόματι του τελευταίου, υπόμνημα προσαρμογής των αρχικών αιτημάτων που είχαν προβληθεί με το εισαγωγικό δικόγραφο και ότι επ' ουδενί προέκυπτε από τη δικογραφία ότι το συγκεκριμένο υπόμνημα υποβλήθηκε για λογαριασμό της νυν αναιρεσείουσας.
- 24 Με τη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, κατά τον χρόνο καταθέσεως του υπομνήματος προσαρμογής, ο V. V. Yanukovych είχε αποβιώσει, οπότε το υπόμνημα αυτό έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτο.
- 25 Στις σκέψεις 85 έως 92 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε διάφορα επιχειρήματα τα οποία προέβαλε η νυν αναιρεσείουσα.
- 26 Το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, επομένως, ότι η προσαρμογή του δικογράφου και, κατ' επέκταση, η προσφυγή ακυρώσεως έπρεπε να απορριφθούν ως προδήλως απαράδεκτες, στο μέτρο που αφορούσαν τις επίδικες πράξεις.

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

- 27 Η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει τα σημεία 2 και 4 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως,
 - να αναιρέσει το σημείο 3 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, εφόσον κρίνει ότι το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεώθηκε να φέρει μόνον τα δικαστικά έξοδα της νυν αναιρεσείουσας, και όχι εκείνα στα οποία υποβλήθηκε ο θανών,
 - να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προκειμένου αυτό να διεξαγάγει προφορική διαδικασία και να αποφανθεί, ή επικουρικός:
 - να ακυρώσει τις επίδικες πράξεις,
 - εφόσον κρίνει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν το έπραξε, να υποχρεώσει το Συμβούλιο να φέρει, εκτός από τα δικαστικά έξοδα της νυν αναιρεσείουσας, και εκείνα στα οποία είχε υποβληθεί ο θανών στο πλαίσιο του προβληθέντος με το δικόγραφο της προσφυγής αιτήματος ακυρώσεως,
 - να υποχρεώσει το Συμβούλιο να φέρει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν τόσο η νυν αναιρεσείουσα όσο και ο θανών, σε σχέση με το αίτημα ακυρώσεως το οποίο είχε προβληθεί με το υπόμνημα προσαρμογής, και
 - εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας.
- 28 Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως,
 - να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας, και
 - επικουρικός, να απορρίψει το αίτημα ακυρώσεως των επίδικων πράξεων.
- 29 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως ως απαράδεκτο,
 - να απορρίψει τους λοιπούς λόγους αναιρέσεως ως προδήλως αβάσιμους, και
 - να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 30 Βάσει του άρθρου 181 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι, εν όλω ή εν μέρει, προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη, το Δικαστήριο μπορεί, οποτεδήποτε, κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να αποφασίσει την ολική ή μερική απόρριψή της με αιτιολογημένη διάταξη.
- 31 Στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως χωρεί εφαρμογή της συγκεκριμένης διατάξεως.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 32 Με τον πρώτο λόγο, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας, με τις σκέψεις 84, 89 και 92 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι το υπόμνημα προσαρμογής ήταν απαράδεκτο επειδή είχε συνταχθεί επ' ονόματι του V. V. Yanukovych μετά τον θάνατό του, και άρα ελέγχοντας το παραδεκτό του υπομνήματος αυτού με βάση την κατάσταση κατά τον χρόνο της υποβολής του.
- 33 Κατά την άποψή της, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να ελέγξει το παραδεκτό του εν λόγω υπομνήματος λαμβάνοντας υπόψη όλες τις κρίσιμες περιστάσεις, ήτοι το γεγονός ότι η προσφυγή ακυρώσεως ήταν παραδεκτή δεδομένου ότι ασκήθηκε από τον V. V. Yanukovych όσο βρισκόταν εν ζωή, ότι η βούληση του τελευταίου ήταν να κατατεθεί υπόμνημα προσαρμογής, ότι τέτοιο υπόμνημα όντως κατατέθηκε από και για λογαριασμό της αναιρεσείουσας ως *de facto* διαδόχου και κληρονόμου του V. V. Yanukovych, καθώς και ότι, όταν εξετάσθηκε το παραδεκτό του υπομνήματος, είχε επιβεβαιωθεί η ιδιότητα της αναιρεσείουσας ως κληρονόμου, με αναδρομική ισχύ.
- 34 Με τον δεύτερο λόγο, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε πραγματικές διαπιστώσεις των οποίων η ουσιαστική ανακρίβεια προκύπτει από τη δικογραφία και ότι παραμόρφωσε το περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν ενώπιόν του.
- 35 Ειδικότερα, θεωρεί ότι οι διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου στις σκέψεις 83 και 87 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, σύμφωνα με τις οποίες το υπόμνημα προσαρμογής δεν είχε συνταχθεί ούτε υποβληθεί για λογαριασμό της, είναι επί της ουσίας και προδήλως ανακριβείς και οφείλονται σε παραμόρφωση. Υπογραμμίζει ότι ο V. V. Yanukovych είχε αποφασίσει να καταθέσει υπόμνημα προσαρμογής και ότι, κατ' εφαρμογήν του ουκρανικού δικαίου, η χήρα και οι γονείς του θανόντος αποκτούν, σε περίπτωση εξ αδιαθέτου διαδοχής, αυτοδικαίως την ιδιότητα του κληρονόμου, υπό την επιφύλαξη της παρελεύσεως εξαμήνου.
- 36 Τα ως άνω στοιχεία προκύπτουν, κατά την αναιρεσείουσα, από το σημείο 2 του υπομνήματος προσαρμογής, από μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της ίδιας προς τον δικηγόρο του V. V. Yanukovych με ημερομηνία 7 Απριλίου 2015, από τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στις 3 Ιουλίου 2015 και από το έγγραφο με το οποίο ο δικηγόρος της, αφενός, κοινοποίησε στο Γενικό Δικαστήριο, στις 30 Οκτωβρίου 2015, ότι αυτή είχε αναγνωρισθεί ως κληρονόμος και διάδοχος του θανόντος και, αφετέρου, ανέπτυξε επιχειρήματα περί της διατηρήσεως του εννόμου συμφέροντός της.
- 37 Επιπλέον, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι ενέκρινε το υπόμνημα προσαρμογής και επέτρεψε την κατάθεσή του, υπό την ιδιότητα της *de facto* διαδόχου του V. V. Yanukovych.
- 38 Με τον τρίτο λόγο, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας με τον ίδιο τρόπο το παραδεκτό του υπομνήματος προσαρμογής και το παραδεκτό της δεύτερης προσφυγής ακυρώσεως. Κατά την άποψή της, υφίσταται ανάμεσα στα δύο δικόγραφα μια σημαντική διαφορά ως προς τα πραγματικά περιστατικά, η οποία έγκειται στη διαφορετική προσέγγιση την οποία ακολούθησε το Γενικό Δικαστήριο σε σχέση με τις αιτήσεις αναστολής. Το γεγονός ότι έκανε δεκτή την αίτηση αναστολής μετά την κατάθεση του υπομνήματος προσαρμογής, ενώ την απέρριψε στην περίπτωση της δεύτερης προσφυγής ακυρώσεως δημιούργησε, όπως διατείνεται η αναιρεσείουσα, μια εύλογη προσδοκία, υπό την έννοια ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έκρινε το υπόμνημα απαράδεκτο για τον λόγο και μόνον ότι κατατέθηκε μετά τον θάνατο του V. V. Yanukovych.

- 39 Επισημαίνει εξάλλου ότι, κατά τον χρόνο που το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του παραδεκτού της δεύτερης προσφυγής ακυρώσεως, η ίδια δεν είχε ακόμη αναγνωρισθεί νομίμως ως διάδοχος και κληρονόμος του V.V. Yanukovych, ενώ τούτο είχε ήδη πλέον συμβεί όταν εκδόθηκε η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη. Εξ αυτού συνάγει ότι, όσον αφορά το υπόμνημα προσαρμογής, πληρούνταν οι προϋποθέσεις παραδεκτού τις οποίες θέτει η Συνθήκη ΛΕΕ.
- 40 Η αναιρεσείουσα θεωρεί, τέλος, ότι η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου επί του παραδεκτού του υπομνήματος προσαρμογής είχε ως αποτέλεσμα να στερηθεί του δικαιώματός της να ασκήσει προσφυγή ως νόμιμη διάδοχος και κληρονόμος του θανόντος, χωρίς η στέρηση αυτή να δικαιολογείται, αντιθέτως προς τα όσα επιτάσσει η νομολογία του Δικαστηρίου. Προσθέτει δε η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη 87 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως έχει ως συνέπεια να αναγκάζεται ο προσφεύγων να ασκήσει περισσότερες προσφυγές, υπό διαφορετικές ιδιότητες, για προληπτικούς λόγους.
- 41 Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αντιτείνουν ότι ο πρώτος και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθούν ως προδήλως αβάσιμοι, ενώ ο δεύτερος πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 42 Με τους τρεις λόγους αναιρέσεως, που ενδείκνυται να εξετασθούν από κοινού, επιχειρείται να αμφισβητηθεί κατ' ουσίαν, αφενός, η ταυτότητα του προσώπου επ' ονόματι του οποίου κατατέθηκε το υπόμνημα προσαρμογής και, αφετέρου, η ημερομηνία κατά την οποία εξετάστηκε το παραδεκτό του υπομνήματος αυτού.
- 43 Πρώτον, όσον αφορά την ταυτότητα του προσώπου επ' ονόματι του οποίου κατατέθηκε το υπόμνημα προσαρμογής, υπενθυμίζεται ότι, στη σκέψη 83 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο, αφού σημείωσε ότι ο V.V. Yanukovych απεβίωσε στις 20 Μαρτίου 2015, διαπίστωσε ότι ο πληρεξούσιός του κατέθεσε επ' ονόματι αυτού, στις 8 Απριλίου 2015, υπόμνημα προσαρμογής, καθώς και ότι δεν προέκυπτε από τη δικογραφία ότι το υπόμνημα είχε συνταχθεί για λογαριασμό της νυν αναιρεσείουσας.
- 44 Στηριζόμενο στη διαπίστωση αυτή, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι το εν λόγω υπόμνημα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτο, δεδομένου ότι ο V.V. Yanukovych είχε αποβιώσει πριν από την κατάθεσή του.
- 45 Προβάλλοντας τα επιχειρήματα που συνοψίσθηκαν στις σκέψεις 35 έως 37 της παρούσας διατάξεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η προεκτεθείσα στη σκέψη 43 της παρούσας διατάξεως διαπίστωση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο οφείλεται σε παραμόρφωση του περιεχομένου τόσο του ίδιου του υπομνήματος προσαρμογής όσο και ορισμένων άλλων εγγράφων της δικογραφίας και αποδεικτικών στοιχείων.
- 46 Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από το κείμενο του υπομνήματος προσαρμογής, το οποίο περιλαμβάνεται στη δικογραφία της πρωτοβάθμιας δίκης, όπως διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο από το Γενικό Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 167, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, στο υπόμνημα αυτό αναγραφόταν σαφώς ότι η κατάθεσή του έγινε επ' ονόματι του V.V. Yanukovych.
- 47 Ομολογουμένως, στο σημείο 2 του υπομνήματος αναφερόταν ότι ο V.V. Yanukovych απεβίωσε στις 20 Μαρτίου 2015, ότι κατά τον χρόνο καταθέσεώς του δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί η διαδικασία για τον προσδιορισμό του νόμιμου διαδόχου του, ότι η νυν αναιρεσείουσα ανέμενε από τις ουκρανικές αρχές να πιστοποιήσουν τα κληρονομικά της δικαιώματα και ότι προσδοκούσε να μπορέσει να εκδηλώσει το ενδιαφέρον της για συνέχιση της δίκης, μετά την αναγνώρισή της ως νόμιμης διαδόχου του V.V. Yanukovych.

- 48 Εντούτοις, όλα αυτά τα στοιχεία, τα οποία, σημειωτέον, ανακεφαλαιώθηκαν ορθώς από το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 86 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, όχι μόνο δεν αναιρούν το συμπέρασμα ότι το υπόμνημα προσαρμογής είχε υποβληθεί επ' ονόματι του V. V. Yanukovych, αλλά αντιθέτως το επιβεβαιώνουν, στο μέτρο που συνάγεται από αυτά ότι, κατά τον χρόνο της καταθέσεως του υπομνήματος, δεν είχε αναγνωρισθεί νόμιμος διάδοχος του τελευταίου και ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε ακόμη συνεχίσει τη δίκη, αλλά σχεδίαζε να το πράξει στο μέλλον.
- 49 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο δεν παραμόρφωσε το περιεχόμενο του υπομνήματος προσαρμογής διαπιστώνοντας, στις σκέψεις 25 και 83 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως ότι το υπόμνημα είχε κατατεθεί επ' ονόματι του V. V. Yanukovych και ότι δεν προέκυπτε από τη δικογραφία ότι είχε συνταχθεί επ' ονόματι και για λογαριασμό της αναιρεσείουσας. Οι ισχυρισμοί της αναιρεσείουσας περί του αντιθέτου πρέπει, επομένως, να απορριφθούν ως αβάσιμοι.
- 50 Τονίζεται δε επ' αυτού ότι, εφόσον η ταυτότητα του προσώπου επ' ονόματι του οποίου είχε κατατεθεί το υπόμνημα προέκυπτε σαφώς από το ίδιο το υπόμνημα, ουδείς λόγος συνέτρεχε να προσδιορίσει το Γενικό Δικαστήριο άλλο πρόσωπο, ως εκείνο στο όνομα του οποίου κατατέθηκε το συγκεκριμένο υπόμνημα (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2015, *Elitaliana κατά Eulex Kosovo*, C-439/13 P, EU:C:2015:753, σκέψη 74).
- 51 Το Γενικό Δικαστήριο δεν παραμόρφωσε ούτε τα λοιπά έγγραφα της δικογραφίας και τα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία αναφέρεται η αναιρεσείουσα. Όσον αφορά τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η αναιρεσείουσα ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στις 3 Ιουλίου 2015, διαπιστώνεται ότι αυτή δεν διευκρίνισε σε τι ακριβώς συνίσταται η παραμόρφωσή τους από το Γενικό Δικαστήριο. Εν πάση περιπτώσει, από τις σκέψεις 86, 88 και 91 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως συνάγεται ότι το Γενικό Δικαστήριο συνόψισε ορθώς τις παρατηρήσεις αυτές, χωρίς να παραμορφώσει το περιεχόμενό τους. Ως προς το από 7 Απριλίου 2015 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της αναιρεσείουσας και την από 30 Οκτωβρίου 2015 επιστολή του δικηγόρου της αναιρεσείουσας, τα οποία επίσης επικαλέστηκε η τελευταία, αρκεί να επισημανθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν αναφέρθηκε καν σε αυτά με την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξή του, οπότε δεν είναι δυνατό να του προσαφθεί ότι παραμόρφωσε το περιεχόμενό τους.
- 52 Δεύτερον, όσον αφορά τα διάφορα επιχειρήματα που προβάλλει η αναιρεσείουσα προκειμένου να αμφισβητήσει το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου ότι ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να ανατρέχει στον χρόνο καταθέσεως του υπομνήματος προσαρμογής για να κρίνει το παραδεκτό του, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, εφόσον το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ως προς το υπόμνημα προσαρμογής, ορθώς και χωρίς να παραμορφώσει το περιεχόμενό του, ότι αυτό είχε κατατεθεί επ' ονόματι του V. V. Yanukovych, το ως άνω υπόμνημα θα μπορούσε να κριθεί παραδεκτό μόνον αν είχε κατατεθεί πριν από τον θάνατό του.
- 53 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί ωστόσο ότι το υπόμνημα προσαρμογής κατατέθηκε όντως στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου κατά την προαναφερθείσα στη σκέψη 43 της παρούσας διατάξεως ημερομηνία, η οποία είναι μεταγενέστερη του θανάτου του V. V. Yanukovych. Συνεπώς, το υπόμνημα αυτό θα μπορούσε να κριθεί παραδεκτό μόνο σε περίπτωση που το ζήτημα του παραδεκτού εξεταζόταν σε ημερομηνία προγενέστερη της καταθέσεώς του και του θανάτου του V. V. Yanukovych. Όπως όμως έχει ήδη αποφανθεί το Δικαστήριο, το παραδεκτό προσφυγής πρέπει να ελέγχεται με σημείο αναφοράς την κατάσταση κατά τον χρόνο καταθέσεως του δικογράφου ή του υπομνήματος προσαρμογής (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 1984, *Bensider κ.λπ. κατά Επιτροπής*, 50/84, EU:C:1984:365, σκέψη 8).
- 54 Εξάλλου, είναι απορριπτέα ως αλυσιτελή τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας περί του ότι το παραδεκτό του υπομνήματος προσαρμογής θα έπρεπε να έχει κριθεί σε ημερομηνία μεταγενέστερη της καταθέσεώς του. Πράγματι, ακόμη κι αν υποθεθεί ότι θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη τέτοια ημερομηνία, γεγονός παραμένει ότι ο V. V. Yanukovych είχε αποβιώσει κατά τον χρόνο που θα ελεγχόταν το παραδεκτό του υπομνήματος προσαρμογής το οποίο είχε κατατεθεί επ' ονόματί του.

- 55 Πρέπει δε να προστεθεί ότι το απαράδεκτο του υπομνήματος προσαρμογής το οποίο κατατέθηκε επ' ονόματι του V. V. Yanukovich δεν είχε ως αποτέλεσμα να στερηθεί η αναιρεσείουσα το δικαίωμά της να ασκήσει προσφυγή ως νόμιμη διάδοχος και κληρονόμος του θανόντος.
- 56 Όπως προεκτέθηκε από το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 87 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, η αναιρεσείουσα θα μπορούσε είτε να έχει ασκήσει, επ' ιδίω ονόματι και για λογαριασμό της, προσφυγή με αίτημα την ακύρωση των επίδικων πράξεων είτε να εκδηλώσει τη βούλησή της να συνεχίσει την ένδικη διαδικασία την οποία είχε κινήσει ο σύζυγός της, προσαρμόζοντας τα αιτήματα στις επίδικες πράξεις, ήτοι καταθέτοντας υπόμνημα προσαρμογής επ' ιδίω ονόματι και για λογαριασμό της.
- 57 Τρίτον, είναι απορριπτέο ως αλυσιτελές και το επιχείρημα ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα επειδή δεν έλαβε υπόψη ότι χορηγήθηκε αναστολή της διαδικασίας μετά την κατάθεση του υπομνήματος προσαρμογής, ενώ δεν συνέβη το ίδιο στην περίπτωση της δεύτερης προσφυγής ακυρώσεως. Ειδικότερα, δεν επιτρέπεται η αναιρεσείουσα να αντλήσει όφελος για την ίδια από το γεγονός ότι είχε γίνει δεκτή η αίτηση για αναστολή της πρωτοβάθμιας δίκης.
- 58 Τέταρτον και τελευταίον, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, σε περίπτωση απορρίψεως όλων των λοιπών λόγων αναιρέσεως, το αίτημα που αφορά την προβαλλόμενη πλημμέλεια της κρίσης του Γενικού Δικαστηρίου επί των δικαστικών εξόδων πρέπει να απορρίπτεται ως απαράδεκτο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 58, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο ορίζει ότι δεν χωρεί αναίρεση αποκλειστικά για τον καταλογισμό ή το ύψος της δικαστικής δαπάνης (απόφαση της 9ης Ιουνίου 2016, PROAS κατά Επιτροπής, C-616/13 P, EU:C:2016:415, σκέψη 88, και διάταξη της 12ης Ιανουαρίου 2017, Europäischer Tier- und Naturschutz και Giesen κατά Επιτροπής, C-343/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:10, σκέψη 24).
- 59 Δεδομένου ότι οι λόγοι αναιρέσεως δεν έγιναν δεκτοί, πρέπει να κριθούν, επομένως, απαράδεκτα τα επιχείρηματα της αναιρεσείουσας σχετικά με την κατανομή των δικαστικών εξόδων.
- 60 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 181 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 61 Βάσει του άρθρου 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων.
- 62 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, αυτού του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται και στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.
- 63 Δεδομένου ότι το Συμβούλιο ζήτησε να καταδικαστεί η αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα και αυτή ηττήθηκε, πρέπει η αναιρεσείουσα να υποχρεωθεί να φέρει, εκτός από τα δικά της δικαστικά έξοδα, και εκείνα στα οποία υποβλήθηκε το Συμβούλιο.
- 64 Σύμφωνα με το άρθρο 140, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο εφαρμόζεται και στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) διατάσσει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

- 2) **Καταδικάζει την Olga Stanislavínna Yanukovych στα δικαστικά έξοδα, τόσο τα δικά της όσο και εκείνα στα οποία υποβλήθηκε το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**
- 3) **Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα.**

(υπογραφές)